

V Ě S T N Í K

ČESKOSLOVENSKÉ NÁRODNÍ RADY AMERICKÉ

Číslo 408

Říjen 1990

SVOBODNÝ 28. ŘÍJEN 1990 A NOVÁ ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA

(Výňatky z přednášek na nově ustanoveném Mezinárodním politologickém ústavu při právnické fakultě v Brně, kde, kromě jiných přednáší dr. V. Chalupa, II. místopředseda ČSNRA, Chicago, a prof. M. Povolný, Wisconsin.)

BUDOVNÍ STÁTU

Přehledy československé politiky

Úvodem

V tomto století prochází Československo již po čtvrtém údobí budování: po prvé v letech, následujících 28. říjen 1918, po druhé po mnichovské katastrofě (odhodlání a vzepjetí těchto měsíců nebylo ještě nikde plně oceněno), po třetí v letech 1945 až 1948, a teď.

Úkolem těchto přehledů je zachytit dnešní budování očima současníka, ale současně s přibráním perspektivy těch, kteří sami již jedno, dvě nebo dokonce tři taková údobí prožili, i těch, kdo se na události v Československu mohou dívat s nadhledem svých zkušeností v zahraničí. Proto Přehledy nejsou jen autentickým pramenem pro budoucí dějepisce, ale hlavně pomocným nástrojem pro ty, kdo mají tu čest a odpovědnost se na obnově klíčového státu střední Evropy přímo podílet.

Přehledy proto nejsou a nemohou být chronologickým zachycením všech událostí, jak se v Československu rozvíjejí a odvíjejí. Nemohou také zastoupit denní a týdenní tisk svou aktuálností. Zato budou hledět vyzvednout ty události, které jsou důležité v přítomnosti, ale také ty, které mohou být zárodky nebo příznaky dlouhodobých trendů s dlouhodobými důsledky. Budou vycházet měsíčně, prokládány občas monografiemi na závažné náměty.

V současné době jsou Přehledy psány v Československu, doplňovány a redigovány ve Spojených státech, ve Spojených státech tištěny a v Československu rozepisovány. Bude trvat nějakou dobu, než technické a finanční potíže, které si toto uspořádání vynucují, umožní lepší řešení. Do té doby budeme hledět odstranit nedostatky, které jsou při každém podniku tohoto druhu nevyhnutelné, a doufáme, že čtenáři nám je jednak připomenou, jednou prominou.

Politický vývoj od svolání Federálního shromáždění do poloviny července

Lenin kdysi napsal, že po každé revoluci musí přijít období diktatury. Po sametové revoluci následovalo údobí sametové diktatury. Toto údobí skončilo volbami a svoláním zvolených zastupitelských sborů.

VLÁDY

Na základě volebních výsledků byly utvořeny vláda federální a vlády České a Slovenské republiky.

Federální vláda: Předsedou je Marián Čalfa, Verejnosť proti násiliu, zbývajících 16 členů podle stranické příslušnosti: 4 OF, 2 VPN, 3 KDĤ, 7 nestraníků. Federální vláda je tvořena koalici tří politických hnutí a stran s bezpartijními členy. Tři vládní politické strany a hnutí mají 195 poslanců z celkového počtu 300. Pro složení federální vlády je charakteristický vysoký počet členů bez stranické příslušnosti. Ve federální vládě je to přes 40%. Ačkoliv OF s VPN mají velikou nadpoloviční většinu ve federálním shromáždění, zachovala se obě hnutí zdrženlivě při tvorbě vlády federace, nemají nadpoloviční většinu členů. Ponechala si ovšem předsednickou funkci i ministerstva zahraničí, dále vnitro a hlavní hospodářská ministerstva a finance. Kromě toho jsou někteří "odborní" členové jasnými příznivci OF nebo VNP. (Tuto praxi stranických nestraníků ve vládě zavedla v československé politice KSČ v roce 1944, aby skryla svou politickou převahu.) Ve federální opozici, t.j. mimo vládu, jsou KSČ, česká větev Křesťanského hnutí (Křesťanská demokratická unie/ČSL) a HSD Morava-Slezsko, ze Slovenska Slovenská národná strana (SNS) a Soužití (strana národnostních menšin Maďarů, Poláků, Rusínů a Němců).

Česká vláda: Ministerský předseda Dr. Petr Pithart, OF; zbývajících 20 členů podle stranické příslušnosti: 9 OF, 2 KDFU, 1 HSD, 8 nestraníků. Česká vláda je tvořena koalici OF, KDU a HSD (Morava a Slezsko) a má v České národní radě podporu dvoutřetinové většiny poslanců. Mimo vládu, t.j. v opozici jsou jen komunisté.

Slovenská vláda: Předseda Vladimír Mečiar (VPN), ostatní členové podle stranické příslušnosti: 11 VPN, 7 KDĤ, 3 DH. Vláda má téměř dvoutřetinovou většinu v Slovenské národní radě; v opozici jsou SNS, komunisté, Soužití a Strana zelených. Na Slovensku se neprojevila zdrženlivost vítězné strany při obsazování vlády: VPN má 12 křesel z celkového počtu 22.

PREZIDENT

Zřetelné náznaky budoucího vývoje lze vyvodit z projevu prezidenta Havla před nově ustanoveným parlamentem.

Filosofie. Prezidentova úvodní slova vyzařují idealismus, duchovnost a mravní zásadovost, které u národních vůdců vždy vyvolaly nadšenou odpověď většiny Čechů a podporu při nejmenším rozhodující menšiny Slováků. Havlova filosofie se nemůže rovnat propracované a zaostřené filosofii T. G. Masaryka, ale zaznívají v ní známé náměty, které

VESTNIK

October 1990

Organ of the Czechoslovak National Council of America

Published monthly (Except bi-monthly July-August)

Subscription \$5.00 - Outside U.S.A. \$6.00

Editor - O. Kovar

Office: 2137 So. Lombard Avenue, Cicero, Illinois 60650

Telephone: 656-1117

VĚSTNÍK

Říjen 1990

Organ Československé národní rady americké

Vychází měsíčně (s výjimkou dvojčísla v červenci-srpnu)

Předplatné \$5.00 - Mimo USA \$6.00

Redaktorka - O. Kovářová

Úřadovna: 2137 So. Lombard Avenue, Cicero, Illinois 60650

Telefon: 656-1117

dovedou strhnout obětem a vyvolat oddanost a podporu. Za ústřední úkol ústavodárného shromáždění prohlásil prezident Havel *vybudování moderního demokratického státu*.

“Demokracii chápu jako tvar státního bytí, jako způsob sebeorganizace společnosti, jako formu lidského soužití. Tento tvar, tato forma nevznikla a není výsledkem nahodilého rozmaru dějin a nahodilé společenské morfologie, ale je výsledkem dějin lidského ducha a jeho sebetvorby, je zrcadlem hodnot, k nimž se lidský duch pracoval. Nevybudujeme tedy stát vskutku demokratický, budeme-li chápat demokracii jako pouhý soubor systémových opatření, formálních pravidel hry či pouhých organizačních triků. Vybudujeme ho jen tehdy, budeme-li mít trvale na paměti, že demokracie je jen vnějším výrazem čehosi velmi niterného, co není schopna modelovat žádná generace počítačů ani politologických objevů. Demokracie je dílem člověka, který pochopil svá nezadatelná lidská práva i svou lidskou odpovědnost a který respektuje lidská práva a věří v lidskou odpovědnost svého bližního. Je to dílo člověka, který je hrdý na svou příslušnost k lidskému rodu a k lidské obci nikoli přesto, že se pokorně sklání před tajemným řádem bytí, ale právě proto. Když totiž chápe autoritu tohoto řádu, zakouší teprve i sám zážitek své duše, která je schopna tuto autoritu reflektovat, a svého svědomí, které se k ní vzpíná.”

Aby taková demokracie byla vybudována musí se v nejbližších letech vyhranit stabilní politické spektrum, musí se utvořit politický pluralismus, který bude zajištěn vyváženým systémem dělby státních mocí a oživením samosprávy, “ježíž křehké předitivo se totalitnímu systému podařilo zcela přerhat.”

Hospodářství. Aby těchto cílů bylo dosaženo, musí být vybudován hospodářsky prosperující stát. Jeho základy musí být položeny během příštích dvou let, jakkoliv je to pokus, který “nemá historický precedens” a který se zatím nikde nepodařil. Přebudování hospodářství musí být skutečně bez velkých sociálních otrěsů, což “musí naši ekonomové přijmout prostě jako úkol, který jim byl zadán. Zde neplatí žádné ‘Nejde to’.” Havel pak stanovil konečné cíle i pro národní hospodářství.

“Transformace naší ekonomiky na ekonomiku tržní neznámená samozřejmě, že se má celková politika našeho státu podřizovat pouhým ekonomickým zájmům. Chceme-li vybudovat vskutku humánní stát a chceme-li se jako takový stát otevřít světu či — jak se dnes říká — vrátit se do Evropy, pak musí všechny státní orgány podříditi své rozhodování tomuto základnímu cíli.”

Budování federace. Havel se pak obrátil k tomu, co se může ukázat jako největší problém pro Československo: vytvoření trvalé federace Čechů a Slováků. Současně probíhající rozklad nejslibnější binacionální federace ve světě, t.j., Kanady, je náznakem, jak těžký úkol to je. Havlův projev přistupuje k němu na dvou rovinách, zákonodárné a výkonné.

Pro moc *zákonodárnou* navrhnul snížení počtu poslanců ve sněmovně lidu na 150 a zrušení sněmovny národů. Funkci sněmovny národů by převzaly obě Národní rady, kde se nachází skutečné těžiště moci. (Ukázalo se to zřetelně, když platně odhlasovaný zákon o jménu státu musel být zrušen, protože byl jednostranně zavržen Slovenskou národní radou a vládou.) Pro moc *výkonnou* navrhl (a parlament později schválil) přeměnu několika ministerstev v útvary, které jsou vlastně základnou pro diskuse mezi příslušnými národními ministerstvy a federálními orgány. To vypadá spíše jako recept na vytváření třenic a sporů mezi dvěma na svůj prospěch zaměřenými nacionalismy než recept pro vládnutí, zejména protože neexistuje žádné opatření, jak rozhodnout případy, kde účastníci jsou neschopni se dohodnout. Havlovo řešení “dojde-li mezi vládami republik a vládou federace k rozporu, bude třeba jednat tak dlouho, až se najde přijatelné řešení,” dává neústupnější straně zřejmou výhodu nad stranou ústupnější. Federace mají větší naději na přežití tam, kde federální orgány mají přesně vymezenou, byť i užší kompetenci, v jejímž dosahu jsou členské státy jasně podřízeny federálním orgánům, než tam, kde federální kompetence je širší, ale nejasně vymezená a kde federální orgány jednají s orgány členských států jako rovný s rovným. Konec konců: federace je vytvořena tím, že *členské státy přenesou na společné orgány část své svrchovanosti, to znamená vytvoří nadřazenou autoritu v dohodnutých rozmezích*. V případě Československa se dá předpokládat, že jednou z oblastí, ve kterých jsou obě republiky ochotny tak učinit, je dodržování a ochrana lidských práv a občanských svobod. V tomto směru měl prezident Havel úplnou pravdu, když navrhnul vytvoření Federálního úřadu pro ochranu ústavy a demokracie, který by byl odpovědný přímo federálnímu shromáždění, a Federálního úřadu pro hospodářskou soutěž na úrovni federálního ministerstva s úkolem chránit svobodnou soutěž před monopolními a restriktivními praktikami. Podle Havlových návrhů byl Federální fond národního jmění, Státní Banka a Generální prokuratura byly rovněž mimo vládu a odpovídaly přímo federálnímu shromáždění. Jako další federální ministerstva jmenoval Havel zahraničí, obranu, finance, vnitro, práci a sociální věci, dopravu, spoje a zahraniční obchod, “o jejichž nezbytnosti v této chvíli v nadcházejícím dvouletém období není zatím pochyb”. Řídící

a koordinační funkci mají mít ministerstvo hospodářství, které nahradilo dřívější specializovaná ministerstva, a ministerstvo pro národohospodářskou strategii — “ministerstvo pro budoucnost” — jehož úkolem je hodnotit dlouhodobé důsledky běžných hospodářských rozhodnutí. “Nastala doba, kdy je důležité myslet na to, zda bude z naší země za sto let neobyvatelná step, než na to, zda budeme mít za deset let o dvě procenta více energie.”

Kancelář prezidenta republiky. I když zavrhuje soustředění moci v rukou prezidenta republiky, kterou vytvořila komunistická ústava, dává Havel přednost prezidentskému úřadu, který má skutečné, i když omezené pravomoci, proti instituci prezidenta na reprezentaci, ale jinak vyřazeného z politického rozhodování. Proto přistoupil k reorganizaci dnešní Kanceláře prezidenta republiky v “moderní politický úřad. Jeho úkolem má být zajišťovat prezidentovi nezbytný styk a výměnu informací se státními orgány, společenskými organizacemi a občany vůbec, jakož i se zahraničím, a sloužit mu k výkonu jeho ústavní funkce.” Jako prezident Havel dává přednost neformálním schůzkám s významnými činiteli vlády a veřejnosti k rozpravě o důležitých problémech doby. Tyto schůzky budou oznamovány veřejnosti a nebudou mít žádnou zákonnou pravomoc zavazovat jejich účastníky nebo občany; mají sloužit pouze jako užitečné nástroje komunikace, výměny názorů a hledání východisek. Ovšem každý, kdo je obeznámen s politikou, nemůže přehlédnout, že takové skupiny se stávají skutečnými středisky moci a rozhodování. Touto metodou Havel oživuje tradiční metody československé politiky, kdy hlavní rozhodnutí byla dělána Pětkou — předsedy pěti hlavních politických stran — v době předválečné a předsedy politických stran Národní fronty po válce před komunistickým pučem. Jeho plán zaručuje prezidentovi účast na tomto procesu a je ve skutečnosti formalizováním způsobu, jímž Havel prosazoval svá rozhodnutí v údobí “sametové diktatury” a, podle některých informací, činí tak dosud.

Politické strany. Při několika příležitostech vyjádřil Havel svou nedůvěru k systému ukázněných politických stran, tradičních v Československu; ale nikde nenavrhl, aby byly postaveny pod ústavní ustanovení, která by zaručila jejich vnitřní demokracii a znemožnila zneužití jejich moci. Jeho návrh na většinové volby jednotlivých kandidátů v obecních a okresních volbách nestačí na zlomení moci aparátů politických stran; dlouhodobě převáží zase vliv dobře organizovaných politických stran — tak jak se stalo v předválečném Československu.

Zahraněční politika. Prezident Havel se také zmínil o zahraniční politice. Tato část jeho projevu obrážela poněkud nerealistické očekávání československé veřejnosti, pokud jde o evropskou integraci a federaci: nastolí dobu míru, bezpečnosti a blahobytu. I federace se může stát nástrojem nadvlády silných nad slabšími a hospodářská moc může je vykořisťovat důkladněji než převaha vojenská. V dnešní době i kontinentální řešení už nestačí a soustředit se jen na Evropu se rychle stává příliš úzkým a zaostalým přístupem.

Oč nám jde

V tomto století prochází Československo již po čtvrtém údobí budování: po prvé v letech, následujících 28. říjen 1918, po druhé po mnichovské katastrofě (odhodlání a vzepjetí těchto měsíců nebylo ještě nikde plně oceněno), po třetí v letech 1945 až 1948, a teď.

Úkolem těchto přehledů je zachytit dnešní budování očima současníka, ale současně s přibráním perspektivy těch, kteří sami již jedno, dvě nebo dokonce tři taková údobí prožili, i těch, kdo se na události v Československu mohou dívat s nadhledem svých zkušeností v zahraničí. Proto Přehledy nejsou jen autentickým pramenem pro budoucí dějepisce, ale hlavně pomocným nástrojem pro ty, kdo mají tu čest a odpovědnost se na obnově klíčového státu střední Evropy přímo podílet.

Přehledy proto nejsou a nemohou být chronologickým zachycením všech událostí, jak se v Československu rozvíjejí a odvíjejí. Nemohou také zastoupit denní a týdenní tisk svou aktuálností. Zato budou hledět vyzvednout ty události, které jsou důležité v přítomnosti, ale také ty, které mohou být zárodky nebo příznaky dlouhodobých trendů s dlouhodobými důsledky. Budou vycházet měsíčně, prokládány občas monografiemi na závazné náměty.

V současné době jsou Přehledy psány v Československu, doplňovány a redigovány ve Spojených státech, ve Spojených státech tištěny a v Československu rozesílány. Bude trvat nějakou dobu, než technické a finanční potíže, které si toto uspořádání vynucují, umožní lepší řešení. Do té doby budeme hledět odstranit nedostatky, které jsou při každém podniku tohoto druhu nevyhnutelné, a doufáme, že čtenáři nám je jednak připomenou, jednou prominou.

Československý ústav zahraniční (ČSÚZ)

Organizace, která byla zneužita komunistickou vládou Československa, aby rozeštvala krajanské organizace. Vydával časopis Československý svět, který měl sice vynikající grafickou úpravu, avšak v každém čísle byla komunistická propaganda.

Jaká je situace dnes?

Někteří pracovníci ČSNRA měli možnost navázat styk s vedoucími pracovníky ČSÚZ a po velmi otevřené výměně názorů došli k závěru, že by bylo prospěšné pro obě organizace navázat užší spolupráci.

Něco z historie.

ČSÚZ byl založen již v roce 1928 u příležitosti 10. výročí ČSR a u jeho kolébky stál také T. G. Masaryk. Založení ČSÚZ právě v tomto roce a z prostředků jubilejního fondu republiky se stalo ideovým vyjádřením zájmu státu o krajany. Ustavující valná hromada se sešla 20. prosince 1928 na pražské staroměstské radnici. Předsedou spolku byl zvolen docent Dr. Jan Auherhan (zastřelen Němci v r. 1943). Ve svém zahajovacím projevu vytyčil 3 hlavní úkoly nové instituce: 1. řešení vystěhoveckých otázek, 2. krajanská péče, 3. spolupráce krajanů ve prospěch národa a státu. Dr. Auherhan byl v tehdejší době odborník pro vystěhoveckou otázku a úzce spolupracoval s podobnými německým ústavem ve Stuttgartu. Správu ústavu vykonávaly valná hromada, správní výbor a předsednictvo.

V prvních letech činnosti ČSÚZ přispěl k popularizaci krajanské otázky v ČSR a naopak mezi Čechy a Slováky v zahraničí oživil zájem o rodnou zemi. V roce 1939 byla jeho činnost zastavena. Po jejím obnovení v roce 1945 se ústav orientoval na navázání válkou přerušovaných kontaktů a současně až do roku 1950 na plnění úkolů spojených s reemigrací 220 tisíc krajanů zpět do vlasti. V poválečném období se ústavu zmocnila komunistická vláda udělala z

něho nástroj infiltrace pod přímým řízením ministerstva zahraničních věcí, ale i pod vlivem ministerstva vnitra.

I. září 1989 se ČSÚZ vymknul z područí komunistické vlády, osamostatnil se a vrátil se ke svému původnímu poslání.

Vítězství demokracie a svobody v Československu v listopadu 1989 ukončilo období indoktrinace vnučené ústavu v metodické a praktické činnosti, vytvořilo příznivé podmínky návratu k původnímu poslání ústavu a otevřelo široké možnosti pro aktivní účast našich krajanů na všestranném rozvoji Československa při jeho cestě do evropského společenství. S pocitem plné odpovědnosti vyslovil ústav omluvu všem krajanům ve světě, kteří v uplynulých desetiletích nenašli v daleké cizině odezvu domova pro své názory či přesvědčení.

V zahraničí žije zhruba 3,5 miliónu krajanů, kteří se hlásí citovými pouty k České a Slovenské federativní republice.

Československý ústav zahraniční udržuje styky s téměř 354 ústředními krajauskými organizacemi, spolky, soubory, redakcemi a školami ve 29 zemích světa. V jeho adresáři jsou tisíce významných krajauských osobností z kulturního, vědeckého, sportovního a společenského života. V souladu s československou zahraniční politikou chce ústav dále rozšiřovat vztahy a možnosti spolupráce s krajanými s největší etnickou pospolitostí, zejména v USA, Kanadě, Izraeli, Jihoafrické republice, v sousedních i vzdálenějších částech Evropy a dalších částech světa. Nově koncipované zaměření ústavu navazuje na původní demokratické poslání. Chce v duchu myšlenkového odkazu moudrosti a humanismu našeho prvního presidenta T. G. Masaryka pečovat o tyto vzácné atributy, aby byly pojátkem našich krajanů s vlastí.

Zasedání valné hromady v březnu 1990 schválilo nové stanovy, volené řídicí orgány a koncepční zaměření činnosti pro devadesátá léta. Zdůrazněna byla širší nových možností v oblastech společenské, kulturní, vědecké a ekonomické spolupráce se všemi spoluobčany české a slovenské národnosti, které osud zavál do ciziny. Trochu podrobněji je činnost vyjádřena asi takto:

- pěstování národních tradic, udržování pocitu sounáležitosti všech Čechů a Slováků k vlasti předků
- podpora výuce češtiny a slovenštiny v zahraničí
- zajišťování stipendií krajanům na čs. vysokých školách
- pořádání atraktivních kursů češtiny v Praze a Brně
- pomoc při vydávání krajauských periodik
- obohacování spolkových knihoven o české a slovenské knižní novinky
- zajímavý program zájezdů krajanů do staré vlasti
- podíl na zřizování společných hospodářských podniků
- zprostředkování ekonomicko-obchodních styků
- vysílání čs. umělců ke krajanům do zahraničí
- vývoz výstav k propagaci čs. kultury u krajanů
- poskytování dalších zprostředkovatelských a právně-konzultačních služeb
- výstavba rodinných domků pro krajanými plánujících vrátit se do staré vlasti.

Vzhledem k tomu, že se ústav osamostatnil a přestal být poplatný ministerstvu zahraničních věcí, přestali i podpory z vládních dotací a ústav musí hradit náklady na činnost z vlastních prostředků. To byl důvod proč musel zavést předplatné na svůj výborně dělaný měsíčník.

Další informace je možno obdržet: Československá Národní Rada Americká, 2137 S. Lombard, Cicero, IL 60650. Tel. 708-656-1117;

Nebo přímo u: Československý ústav zahraniční, Karmelitická 26, Praha 1, Malá Strana, PSČ 118 31. Tel. 530-441.

Dopis sekretariátu předsedy vlády České republiky Čs. národní radě americké

Sekretariát předsedy vlády české republiky

Vážený pan Dr. Leopold Rozbořil
Czechoslovak National Council of America
2137 So. Lombard Ave., Room 202
Cicero, Illinois 60650

Vážení pánové,

V Praze dne 5. září 1990

děkujeme Vám upřímně za dopis, z něhož opět dýchla skutečná starost o osud naší společné vlasti tak, jak jsme i u Vás měli možnost poznat v osobních rozhovorech. Dr. Vít se rozhodl, že přetiskne Vaši výzvu v časopise PŘÍTOMNOST, neboť se domníváme, že je skrze něj určena především našim spoluobčanům. Jsme si jisti, že existence dnešního československého státu není prozatím ničím vnitřně ohrožena a že naopak jeho přerod ve stát plně demokratický posílí základy, na nichž byl budován. Rádi bychom s Vámi zůstali v trvalém kontaktu a rádi bychom Vám v Praze oplatili pohostinství, které nám umožnilo poznat nejen Vás, ale našima očima, zdálky, jaksi jasněji a znova i obrysy své země.

Pozdravujeme znovu všechny naše přátele — chceme, aby naše setkání bylo počátkem trvalých a intenzivních vzájemných styků.

Srdečně Vás pozdravuji jménem pana premiéra, svých kolegů a svým.

Vaše Viktorie Hradská

 85

*Nejupřímnější blahopřání
k významným 85. narozeninám*

Emilie Ružičkové-Welclové

bývalé generální tajemnici ČSNRA,
velké sokolské pracovníci
a zakladatelky Sokola v Miami, Florida

přeje

Československá Národní Rada Americká

Projev britské premiérky M. Thatcherové ve FS ZNOVU SJEDNOCENÁ EVROPA

Pane prezidente Havle, pane předsedo Dubčeku,
Vaše Excelence, členové Federálního shromáždění,

děkuji vám za vaše vřelé přijetí a za to, že jste mi umožnili promluvit k Federálnímu shromáždění. Nejdříve bych ráda chtěla říct pár slov jako řadový člen parlamentu. Svobodný parlament a právní stát jsou samou podstatou řádu, který my nazýváme demokracií. Británie má to štěstí, že se jim těší již asi 800 let. Naše svobody se rozvíjely postupně v průběhu staletí a někdy nám lichotí, když nás nazývají "Matkou parlamentů". Historie vašeho Shromáždění je poněkud jiná. Nezdědili jste svoji svobodu. Usilovali jste o to, aby nebyla úplně zadušena nejprve nacistickou tyranii a později komunistickou diktaturou.

Slunce vám občas ukázalo svou tvář. Bylo to Pražské jaro roku 1968, v němž jste vy, pane předsedo, sehrál tak významnou úlohu předtím, než byla naděje tak krutě zlikvidována. Výjevy onoho odvážného pokusu se nám nesmazatelně zapsaly do paměti a naše neschopnost pomoci vám stále tíží svědomí svobodného světa. Později jsme obdivovali nebojácnost, s níž jste, pane prezidente, odhaloval a kritizoval prostřednictvím svých her faleš a nespravedlnost totalitárního systému a s níž jste se se svými druhy z Charty 77 postavil proti obrovské přesile na obranu základních lidských práv.

Byl to dlouhý a tvrdý vítězný boj, který vydláždil cestu vedoucí ke svržení komunismu a útlaku, k oněm několika krátkým týdnům, na podzim minulého roku, kdy lid Československa, nespolehaje se na pomoc zvenčí, ale na své nezníčitelné odhodlání, získal konečně zpět svoji svobodu. Upřímně jsem vás obdivovala, nyní vám mohu gratulovat k obnově svobodného parlamentu a k návratu vaší země do rodiny evropských demokracií, kam bezpochyby patříte.

Jako britská ministerská předsedkyně bych také chtěla říci, jak velmi záleží Británii na tom, aby mohla znovu pohlížet na Československo jako na svého partnera a přítele. Naše vztahy mají dlouhou historii. Prezident Masaryk vystopoval jejich začátky v roce 1382 ve svatbě našeho krále Richarda II. s českou princeznou Annou. Ale již tehdy nešlo pouze o dynastické, nýbrž i o praktické styky. V polovině 14. století přišli do Anglie zřejmě z Čech horníci ze stříbrných dolů předvést své umění — dalo by se říci, že to byla tehdejší forma know-how.

Svazky mezi našimi filozofy, historiky, spisovateli byly vždycky silné — počínaje Janem Husem a Komenským a konče mnoha československými vzdělanci a vědci, kteří v průběhu tohoto neklidného století našli domov na britských univerzitách.

V umění vůči vám máme obrovský dluh. Uvedu jen jeden příklad: Nejdokonalejší zobrazení Londýna z doby před velkým požárem v roce 1666 lze nalézt mezi rytinami vašeho slavného umělce Václava Hollara. Obdivujeme hudbu Dvořáka, Janáčka a Smetany, v níž zaznívají nejhlubší city vaší země a vašeho lidu. V tomto století byly osudy našich národů spojeny ještě pevněji. Dva velcí státníci, Masaryk a Beneš, položili základy nezávislého Československa během svého exilu a I. světové války v Londýně. Masaryk pohlížel vždy s vlídností na svůj adoptivní domov a ve svých pamětech napsal: "Anglickou kulturu považuji za nejpokrokovější a nejlidštější... ne, že bych si myslel, že všichni

Angličané jsou andělé či svatí. Ale Anglosasové vyjádřili všelidský ideál nejpřecizněji teoreticky a uplatnili jej v praxi lépe, než kterýkoli jiný národ."

Pane předsedo, obávám se, že jsme nedokázali tomuto projevu účty vždy dostat. Zklamali jsme vás v roce 1938, kdy tragická politická usmíření umožnila Hitlerovi zlikvidovat vaši nezávislost. Churchill rychle odmítl uznat Mnichovskou dohodu, ale my na ni stále vzpomínáme s pocitem studu.

Naštěstí jsme se od roku 1939 řídili radou prezidenta Beneše, který napsal: "Když se rozhoduje o osudu dynastií, režimů, států nebo národů, nikdy nejsou a nebudou k užtku polovičaté rozhodnutí a kompromisy." Za vlády Churchilla jsme povstali proti tyranii a útlaku a bojovali jsme od prvního do posledního dne II. světové války, té války, během které mnozí českoslovenští letci a vojáci přišli do Británie a odvážně bojovali po našem boku. Byla to pro nás čest a velká radost, že někteří z těchto odvážných mužů — nebo jejich vdovy — byli nedávno v Británii na oslavách Bitvy o Británii. Díky vaší revoluci se mnoha z nich dostalo nyní uznání v jejich vlastní zemi, a to poprvé.

Byla jsem také hrdá, když jsem včera mohla položit věnec k památníku některých našich vojáků, kteří bojovali a položili své životy ve vaší zemi. Vaše rozhodnutí oslavit toto naše válečné spojení a přejmenovat jedno z náměstí ve vašem krásném městě po Winstonu Churchillovi, bude trvalou památkou na naše tehdejší přátelské vztahy, které chováme v úctě a které nejlépe vyjadřovaly skutečného ducha našich národů. A právě v tomto duchu vám chce Británie pomoci překonat nadcházející obtížné období, během něhož byste měli obnovit svobodné instituce a svobodné hospodářství.

Když vás prezident přijel v březnu do Británie na svou velice úspěšnou návštěvu, řekl, že Československo potřebuje nápady, spolupráci a investice spíše než dobročinnost. Právě tyto věci vám můžeme poskytnout a poskytneme. První krok v tomto směru byl již učiněn formou fondu know-how.

Doufám, že moje návštěva povzbudí naše podnikatele, aby k vám přijeli a investovali zde. Budou si vědomi obrovských rezerv, které zde sice existují v oblasti schopnosti a podnikavosti, a díky nimž bylo Československo ve třicátých letech jednou z průmyslových mocností Evropy. Rezerv, které budou muset být zmobilizovány, abyste obnovili svou sílu.

Ale nejvíce ze všeho nás pane předsedo těší, když vidíme, jak se Československo — i Polsko a Maďarsko — znovu vrací na své právoplatné místo v Evropě.

V roce 1948, když jsme sledovali, jak se spouští železná opona, hovořil Wiston Churchill o nutnosti nové jednoty v Evropě, z níž nebude možné vyloučit natrvalo žádný stát. Po celá léta studené války jsme si nikdy nepřipustili, že by východní Evropa měla zůstat trvalým vyhnanecem, přestože nikdo z nás — včetně mě — neočekával, že se stane svědkem tak náhlého a dramatického zhroucení komunismu. Nyní, když byly bariéry odstraněny, když je studená válka mrtvá, nesmíme ztrácet čas. Musíme využít setrvačné síly, která přinesla svobodu ke znovusjednocení Evropy.

Evropská společenství nemohou v takové době říci, že jsou příliš zaměstnána úkoly vlastního rozvoje, než aby se zabývala dlouhodobou perspektivou. Musíme využít příležitosti, kterou nám nabízejí tyto převratné události ve

východní Evropě, a začít budovat úplně znovu. Měli bychom také vzdát hold odvaze prezidenta Gorbačova, bez jehož předvídatosti by se tyto události nikdy nestaly. Vítězství ovšem neznamená konec, nýbrž začátek. Nejprve je zajisté třeba budovat demokracii, postarat se o to, aby demokracie zapustila kořeny. Nejde jen o ustavení parlamentního systému. Pravomoci vlády je třeba přesně vymezit, založit právní stát a lidé se musí znovu naučit přijímat osobní odpovědnost.

Ve vašem slavném novoročním projevu jste, pane prezidento, řekl — a nikdo by to nemohl vyjádřit výmluvněji — že “sebelepší vláda na světě, sebelepší parlament ani sebelepší prezident toho sami mnoho nezmohou. A bylo by i hluboce nesprávné čekat obecnou nápravu jen od nich. Svoboda a demokracie znamená přece spoluúčast a tudíž i spoluodpovědnost všech.”

Ano, to bude teprve ta skutečná zkouška a já jsem přesvědčena, že lid Československa se svou dlouhou demokratickou tradicí je na ni dobře připraven.

Druhým nezbytným krokem je tržní hospodářství. Období, které uplynulo od poslední války, nás všechny poučilo o tom, že direktivně a centralisticky řízené hospodářství nevede k prosperitě. Pouze obyčejní, podnikaví lidé, mají-li možnost chovat se přirozeně v prostředí svobodných tržních vztahů, mohou dosáhnout prosperity jak pro sebe, tak i pro svou zemi. Československo si zvolilo tuto cestu a my obdivujeme směle ekonomické reformy, které uskutečňujete a které jsou možné ve svých krátkodobých důsledcích bolestivé. Ale účinná reforma obvykle bývá bolestivá. Lidé dokáží vždy vytrvat a snášet obtíže, pokud pochopí, že to povede k lepšímu životu.

Když uvidí, jak lidé žijí, jaké svobodě a prosperitě se těší v zemích, které v praxi uskutečňují svobodnou hospodářskou politiku, jistě si uvědomí, že lepší budoucnost jejich dětí stojí za určité oběti.

Vaši přátelé vám pomohou. Pokud jde o nás, minulý týden přijel do Prahy tým, aby vám poradil, jak postupovat při privatizaci na základě našich pozitivních zkušeností z posledních jedenácti let. Byli jsme v tomto směru průkopníky a mohu vám říci, že to skutečně funguje.

Ale pokud byste z toho, co jsem tady řekla, měli usuzovat, že sjednocující se Evropa od vás a ostatních východoevropských států žádá, abyste nesli veškerou tíhu tohoto procesu, zatímco západní Evropa bude čekat ve svých pohodlných křeslech, musím vás ujistit, že tak tomu být nemůže a také nebude. Před několika týdny jsem ve Spojených státech navrhla, — a dnes to opakuji — aby Evropská společenství jednoznačně prohlásila, že jsou připravena přijmout za členy všechny státy východní Evropy, pokud tomu tak samy chtějí, jakmile bude jejich hospodářství dostatečně silné a až demokracie v jejich zemích zapustí kořeny. Dohody o přidruženém členství představují přechodné opatření. Ale musíme mít před sebou perspektivu plnoprávného — a myslím tím skutečně plnoprávního a ne druhořadého — členství pro všechny evropské země, které si budou přát připojit se k nám.

Stejně jako v sedmdesátých letech podalo Společenství pomocnou ruku Řecku, Španělsku a Portugalsku v podobě nabídnutého členství, aby posílilo jejich demokracii, mělo by být v devadesátých letech připraveno otevřít dveře zemím východní Evropy. To ovšem znamená, že my musíme

vytvořit takové společenství, k němuž byste se vy a další státy východní a západní Evropy skutečně chtěli připojit: Evropské společenství, které bude spravedlivé, otevřené, které zachová rozličnost a národní charakter každého svého člena. Nikdo nemůže cestovat východní Evropou, aniž by si uvědomil sílu národního cítění a touhu zbavit se byrokracie a direktivního řízení.

K tomu existuje jedna velice příhodná historická paralela. Když se v roce 1848 projednával ve Frankfurtu projekt sjednocení všech německy mluvících národů, český historik František Palacký, který se odmítl tohoto setkání zúčastnit, řekl: “Byli jsme před Rakouskem a budeme i po něm.” Šlo by to nyní opakovat v trochu jiném kontextu: Češi a Slováci existovali před komunismem a budou tady ještě dlouho potom, co komunismus zbudě jenom jako vzpomínka.

Další instituce, která nám může pomoci sjednotit Evropu, jsou Helsinské dohody. Pro vás znamenaly naději a Západu daly právní podklad, na jehož základě mohl trvat na tom, aby komunistické vlády dostály svým závazkům v oblasti dodržování lidských práv.

Politické reformy postupují v současné době tak rychle, že bychom měli posílit a rozšířit Helsinský proces, za prvé, abychom upevnili tato práva, a za druhé, abychom mohli rozšířit politické rozhovory za celou Evropu, a také na Spojené státy a Sovětský svaz. Kdo by si byl před rokem pomyslel, že bych tady mohla stát a říkat právě toto?

Pane předsedo, navrhla jsem, by byla na schůzce na nejvyšší úrovni letos na podzim v Paříži přijata “Evropská Magna Charta”. Stejně jako její slavný předchůdce z roku 1215 by byla mezníkem oddělujícím svobodu od tyranie a zárukou základních svobod. Doufám, že se ji ve Východní Evropě dostane široké podpory. Kdyby se nám podařilo vytvořit rozsáhlou oblast demokracie, rozkládající se od západního pobřeží Spojených států až k Sovětskému Dálnému východu, byla by to pro nás a pro všechny ta nejlepší záruka bezpečnosti — protože demokracie spolu neválčí.

POZNAMENEJTE SI DEN

2. ÚNORA 1991

Representační Ples

ČSNRA CHICAGO

RITZ-CARLTON HOTEL

Příhlášky debutantek se přijímají do 30. prosince 1990.

Volejte úřadovnu ČSNRA — tel. 656-1117.

Schůzka s prezidentem Bushem...

Přijala jsem pozvání z Bílého domu na schůzku s prezidentem Bushem konanou ve středu 26. září 1990 v hotelu Hyatt-Regency, Rosemont.

Sešlo se nás 17 zástupců etnických skupin (14 mužů a 3 ženy; za Čs. národní radu americkou O. Kovářová, tajemnice; za Čsl.-americký Kongres Věra Wiltová, sekretářka), a 5 vedoucích politických zástupců včetně presidenta. Schůzka začala bez presidenta a zahájil ji Sekretář Veteránské administrace Edward J. Derwinsky. V čele stolu seděla Lynn Martin, vedle později president, z druhé strany presidenta Judy Baar Topinka. E. J. Derwinsky seděl na protější straně. My hosté, jsme seděli po delších stranách stolu.

Edward J. Derwinsky zahájil rozpravu svým žoviálním způsobem a na všech hostech bylo vidět, že napětí povolilo. Diskutovalo se o Gramm-Rudman zákonu, o střední Evropě a o Iráku.

Za asi dvacet minut nám bylo oznámeno, že president Bush přišel. Uvítali jsme ho povstáním a president obešel stůl, s každým jednotlivcem si potřásl ruku a pohovořil a fotograf fotografoval každého jednotlivce s prezidentem.

Když se president usadil, prohlásil, že je tu v Chicagu, aby podpořil Lynn Martin ve volbách a že se zúčastní večere v její prospěch, jakmile si s námi pohovoří. President začal rozhovor o střední Evropě a její ekonomii a o tom co by bylo pro Evropu zapotřebí udělat. Také se rozhovořil o t.zv. "most favored nation statusu". Dále hovořil o Středním východě a Iráku. Po Iráku přešla řeč na zdejší ekonomii a nadcházející hlasování o US rozpočtu. — Litevský zástupce, který se právě vrátil z Litvy, oznámil presidentovi, že v Rusku byla minulý týden vzpoura a že Rusové nedodržují úmluvu o dodávání energie z Ruska.

Asi za 40 minut sekretář Derwinsky oznámil, že president musí již odejít. Znovu jsme povstali a za potlesku president odešel.

Sekretář Derwinsky nám všem poděkoval a oznámil nám, že tato schůzka s prezidentem je historická, první tohoto druhu. Bude se nyní setkávat s různými etnickými skupinami i když to bude třeba jen na půl hodiny v místech, kde bude mít své proslovy.

Olga Kovářová

Seznam dárců na fond

"Americans for Czechoslovakia"

CNCA District Michigan	\$1000.00
Mr. & Mrs. Rudolf Brzobohaty	25.00
Anette Buzek	50.00
Cyril M. Klimesh/Methodius Press.....	25.00
Paul T. Hlavinka.....	100.00
Nejmenovaný.....	100.00
Richard G. Cirka	25.00
Kenneth M. Mentz	50.00
Kent F. Borkovec M.D.	25.00
Mr. & Mrs. Thomas A. Moran in memory of	
Paul Sturman	25.00
Svobodná Obec	250.00
Mr. & Mrs. J. Man	100.00
Czech Readers	100.00

Dr. & Mrs. J. Mracek	25.00
Hometown Savings & Loan	25.00
Bob Malir	10.00
Moldau Restaurant	50.00
Lodge Thomas Alva Edison No. 375 CSA	100.00
Lodge Anton Cermak No. 99 CSA	100.00
Sokol Cedar Rapids	25.00
Ludmila Velinsky	50.00
William J. Brzorad	20.00
Western Fraternal Life Assn.	250.00
Federation of Czech Groups, Cedar Rapids, IA	2000.00
Lodge Missouri No. 1 CSA	25.00
Swisher CSA Lodge/Svatopluk Čech No. 324	25.00
The Berwyn National Bank.....	100.00
Herbert Robbins M.D.	20.00
Blanche Adamowic.....	25.00
Milan Tuchovsky	25.00
Dr. & Mrs. Karel Kithier	300.00
Lodge F. D. Roosevelt 455 CSA	25.00
Zdenek Barta.....	100.00
Lodge J. A. Komensky	25.00
Washington Lodge No. 30 CSA	25.00
Washington Lodge No. 30 CSA	16.00
A. Formaniak.....	20.00
Pingree Lodge No. 366.....	25.00
St. Ann's Society No. 16.....	25.00
Zdenek (Lydia) Vaclavik	50.00
John (Anna) Sopoci	50.00
John Denvix.....	100.00
Slovak Gymnastic Sokol Union.....	300.00
Miloš (Irene) Halouzka	500.00
Lodge Mír Čechie No. 205 CSA	100.00
Lodge Sionilli No. 170 CSA.....	100.00
Lodge Wayne Star No. 419 CSA	25.00
Karel Sichrovsky.....	25.00
Ústředna Moravských Spolků	100.00
Sokol Town of Lake	100.00
CSA No. 306 Lodge Account.....	10.00
Czech.-Amer. Cultural & Social Society	100.00
Eula May Curtis	50.00
Mildred L. Anderson in memory of	
Milena & Jack Svoboda	25.00
Mr. & Mrs. Jaroslav Tuzar.....	100.00
Lodge No. 404 Estlian.....	160.00
Vera Urbanek	25.00
Lodge Garfield-Midwest No. 117 CSA	75.00
Czechoslovak Nat. Council of Women in Exile.....	4000.00
Joyce A. Getting	25.00
Marie Skliarevsky	25.00
Mrs. Alice Kadlec	50.00

Láska k bližnímu je v plánu světa, lidská společnost stojí na lásce, ale nestačí mít k člověku jen tak zvaný milý cit — láska, humanita se musí ztělesnit v práci, v součinnosti, v tvoření a tím v zdokonalování světa nám daného. Jsme dělníci na vinici boží!

ČSA

nejstarší bratrská a sesterská podpůrná jednota v Americe

jest připravena poskytnouti vám nejvýhodnější druhy
životních pojistek plně zabezpečujících
vaši ochranu.

Rovněž nabízíme pojistky
poskytující pravidelný starobní důchod
jakož i pojistky hypoteční.

Další informace ochotně podají:

"Pioneer of Fraternal Life Insurance"

CSA PLAZA • 2701 SOUTH HARLEM AVENUE • BERWYN, IL 60402
Telefony (312) 795-5800 — (312) 242-2224

VĚSTNÍK

CZECHOSLOVAK NATIONAL COUNCIL
OF AMERICA
2137 So. Lombard Ave. — Room 202
Cicero, Illinois 60650

FIRST CLASS MAIL

